

Dokument nr. 8:51

(2003-2004)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Djupedal, Heidi Grande Røys og Audun Lysbakken

Forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Djupedal, Heidi Grande Røys og Audun Lysbakken om tiltak mot arbeidsledighet

Til Stortinget

BAKGRUNN

Arbeidskraften er vårt samfunns viktigste ressurs. Den representerer 80 pst. av landets formue, og er grunnlaget for velferd, identitet, utvikling og fordeling. Arbeid er for de fleste selve nøkkelen til et meningsfylt liv. Det å ha et arbeid er derfor uendelig viktig for den enkelte av oss, men også for å skape gode samfunn. Arbeidsledighet er en ulykke, både for den enkelte og for samfunnet. Det er også en enorm sløsing med samfunnets viktigste ressurs, og er dermed den største trusselen mot velferdsstaten. Dette er bakgrunnen for at forslagsstillerne ønsker å anvisе hvordan vi kan få flere hender i arbeid, gjennom tiltak som for samfunnet og den enkelte gir en vinn/vinn-situasjon: Kombinasjonen av å løse uløste oppgaver med ledige hender, og det å gi mennesker meningsfylte liv.

I St.prp. nr. 34 (2003-2004) om nysaldering av statsbudsjettet medregnet folketrygden 2003, kom det fram at det hadde vært et overforbruk på dagpenger på ca. 3 mrd. kroner i fjor. Samfunnet hadde med andre ord brukt 3 mrd. kroner utover det budsjetterte på å støtte passivitet, i stedet for å bruke dem på tiltak for å skape arbeid. Sosialistisk Venstreparti la våren 2003 (i Dokument nr. 8:78 (2002-2003)) frem tiltak som hadde skapt 20 000 nye arbeidsplasser med den samme førstehåndskostnad for statskassen. Men i motsetning til dagpenger, hadde disse tiltakene skapt aktivitet, verdiskaping og skatteinntekter. Regjeringens passivitet er en trussel mot verdiskaping. Med

en arbeidsledighet som ligger stabilt på rundt 100 000, er det nødvendig med ekstraordinære tiltak for å unngå at ledigheten biter seg fast på et uakseptabelt høyt nivå, og for å hindre fortsatt sløsing med landets viktigste ressurs.

Kronekursen er helt sentral for lønnsomheten i konkurranseutsatt næringsliv. En pengepolitikk med enøyd fokus på inflasjonen har gitt store utslag i rentenivå og valutakurs. På lang sikt vil dette være en alvorlig trussel mot konkurranseutsatt sektor. Høy rente gjennom 2001 og 2002 var en sentral del av forklaringen på styrkelsen av kronekursen. Dette skapte store problemer for konkurranseutsatt næringsliv, og var en av de viktigste bidragsyterne til den økte arbeidsledigheten gjennom 2002 og 2003. Kraftig redusert rente var helt nødvendig for å rette opp problemene som denne aggressive pengepolitikken skapte.

Krona er nå nær bunnrekord mot euro. Men med på lasset fikk vi en kraftig stimulans til økt lånefinansiert privat forbruk. Lav rente betyr romsligere økonomi for alle med lån, og det gjør nye lån billigere. Forskjellen på 7 pst. og 2 pst. rente betyr titusener av kroner for folk med relativt ferske boliglån.

Rentenivået er i løpet av kort tid brukt kraftig først for å stramme inn, og deretter for å få opp aktiviteten i norsk økonomi.

Det er ikke likegyldig hvordan man stimulerer økonomien. Ulike tiltak har ulik effekt. Pengepolitikken (renteendringer) virker primært på to måter:

1. Gjennom å gjøre norsk krone mindre verdt i forhold til resten av verden.
2. Gjennom å gjøre det billigere for nordmenn å låne penger.

Finanspolitikken kan i større grad tilpasses ulike behov i ulike sektorer av økonomien. Redusert rente gir kostnadsbesparelser i økonomien som kan finansiere tiltak overfor de sektorer og deler av landet som

sliter hardest. Norge trenger en økonomisk politikk der det er større grad av balanse mellom de ulike virkemidlene vi rår over. Med en mer aktiv finanspolitikk trenger vi ikke benytte like ekstreme virkemidler i pengepolitikken, slik at vi i sum kommer bedre ut.

Dette handler om flere ting enn bekjempelse av arbeidsledighet. Finanspolitikken abdisering i forhold til konjunkturstabilisering, betyr at det i stor grad er konkurranseutsatt sektor som blir stabilisator i økonomien. Dette er neppe fornuftig politikk verken på kort eller lang sikt. Det betyr kraftig nedbygging av konkurranseutsatt næringsliv i dårlige tider, mens det først og fremst er det private forbruket som lar seg stimulere på kort sikt. Resultatet vil bli en uønsket nedbygging av eksportbedrifter, samtidig som det ikke finnes rom i økonomien til en utvikling av offentlige velferdstjenester.

Ut fra dette perspektivet handler kampen mot arbeidsledighet like mye om næringspolitikk. Hva skal vi leve av i Norge i framtida? Politikernes del av svaret på dette er å legge til rette for fornuftig verdiskapning på områder der vi er eller kan bli best - kunnskapsbasert produksjon der avanserte prosesser gir høy verdiskapning pr. arbeidstime, sjølsagt innenfor en bærekraftig ramme.

Tiltakene som trekkes fram i dette forslaget oppfyller til sammen disse kravene. Effektive og offensive tiltak mot ledighet hindrer sløsing med ressurser på kort sikt, samtidig som de legger til rette for lønnsom verdiskapning på sikt. Økt fokus på finanspolitikken gjør ekstreme renteutslag mindre nødvendig.

STABILT HØY LEDIGHET ER UAKSEPTABELT

Ved utgangen av februar 2004 var det 96 875 helt ledige personer i Norge. I tillegg var 21 094 på tiltak, og 45 670 var undersysselsatt. Til sammen betyr det at 163 639 personer ikke har en tilfredsstillende tilknytning til arbeidsmarkedet, ifølge tall fra Aetat. I tillegg var 80 959 registrert som yrkeshemmede. Totalt utgjør dette en betydelig arbeidskraftreserve, som i stedet for å bidra positivt gjennom arbeidsinnsats, koster samfunnet mye penger.

Kostnadene til dagpenger utgjorde i 2003 ca. 11 mrd. kroner - en økning på nesten 3 mrd. kroner fra 2002.

Antall arbeidsledige økte raskt gjennom 2002 og 2003. I 2001 var 63 000 helt ledige, og summen av alle som var ledige, delvis ledige og på tiltak var 109 000. Dette innebærer en økning på hhv. 54 og 50 pst. fra 2001.

Antall langtidsledige viser en tilsvarende økning. I perioden 1998-2001 lå tallet stabilt på 15 000-16 000. Nå er antallet økt til 25 500, dvs. en økning på 58 pst. fra 2001. Langvarig svekkelse av kontakten med arbeidslivet gir sterkt økt risiko for varig utstøting og en rekke andre problemer av sosial og øko-

nomisk natur. Den sterke økningen i langtidsledigheten er derfor spesielt betenkelig.

Ledigheten varierer mye etter bransje, geografi, utdanning, alder mv.:

- Det er flest arbeidsledige i de yngre aldersgruppene. Andelen ledige i alderen 20-24 år er 7,4 pst., i alderen 25-29 år 6,3 pst., mens den i befolkningen totalt er på 4,1 pst. Særlig er ledigheten blant unge menn høy.
- En relativt stor andel av de ledige har lav utdanning. Sjøl om denne andelen har sunket mye i det siste - mye som resultat av økende utdanningsnivå i befolkningen - er det fremdeles en klar sammenheng mellom lite utdanning og ledighet.
- Følgende bransjer har størst antall ledige: Industriarbeid (særlig prosess- og maskinoperatører, andre håndverkere og hjelpearbeidere, samt støpere, sveisere og platearbeidere), merkantile yrker (funksjonærer og kontorarbeid), servicearbeid (rengjøring, husholdnings- og restaurantarbeid, samt diverse servicearbeid), bygge- og anleggsarbeid, administrativt og humanistisk arbeid (særlig administrative ledere og politikere) og annet pleie- og omsorgsarbeid.
- Blant fylkene er ledigheten høyest i Finnmark med 5,8 pst., mens også Oslo, Telemark og Aust-Agder ligger høyt. Fylkestallene kan imidlertid skjule relativt store forskjeller internt i fylkene.
- Ledigheten er svært høy blant deler av innvandrerne. Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og Aetat fra august 2003 viser at over 20 pst. av førstegenerasjons innvandrere fra Afrika er uten arbeid. Også førstegenerasjons innvandrere fra Latin-Amerika, Asia og Øst-Europa har en ledighet på over 10 pst.
- Antall yrkeshemmede utenfor arbeidsmarkedet har økt til 80 000 personer.

På tross av at den økonomiske utviklingen ser ut til å være på bedringens vei, viser ingen anslag tegn til en vesentlig bedring av ledighetssituasjonen. Finansdepartementet anslår i Nasjonalbudsjettet for 2004 ledigheten til å ligge stabilt på knapt 4,5 pst. ut 2007. SSB er noe mer optimistiske, men også de regner med en ledighet på 3,9 pst. i 2006. Norges Bank anslår ledigheten til 4,5 pst. i 2006. Det kan følgelig slås fast at en videreføring av dagens politikk vil gi oss en ledighet flere år fram i tid på rundt 100 000. Dette er ikke akseptabelt, og mer effektive tiltak for å bekjempe ledigheten er nødvendig.

TILTAK

1. Kombinere uløste oppgaver med ledige hender

Det finnes en lang rekke viktige utfordringer i det norske samfunnet som ikke blir løst. Mange av de le-

dige har den kompetansen som skal til for å løse disse oppgavene. Her skisseres det hvordan ledige hender kan kombineres med uløste oppgaver i samfunnet, og dette synliggjør samtidig hvilken sløsing det er å la folk gå ledige.

Dette er tiltak som kan settes i verk raskt, med umiddelbar effekt på arbeidsledigheten.

1.1 Forsert utbygging av skolebygg og sosial boligbygging

På oppdrag fra Kommunenes Sentralforbund våren 2002 beregnet Multiconsult at det ville koste 40 mrd. kroner å sette skolebygningene i Norge i forskriftsmessig stand.

Gjennom en rentetilskuddsordning over statsbudsjettet dekker staten renteutgiftene ved opprustning av skolebygg, mens kommuner og fylkeskommuner sjøl må betale avdragene. Denne ordningen har en ramme på 15 mrd. kroner over åtte år. Dette har bidratt til å øke tempoet i opprustningen av skolebygningene i mange kommuner.

Problemet med ordningen, i tillegg til at rammen er for liten, er at mange kommuner ikke har råd til å benytte seg av den. Fattige kommuner, og det er det etter hvert blitt mange av, har ikke mulighet til å betale avdragene på en slik investering. Full effekt av ordningen forutsetter derfor styrket kommuneøkonomi.

Som et strakstiltak foreslås det allikevel å utvide rammene for denne ordningen i inneværende år. En økning av ramma med 1 mrd. kroner vil koste 160 mill. kroner i rentetilskudd. Dette vil kreve ca. 3 000 årsverk, ca. 1 000 i bygg- og anleggsbransjen og dobbelt så mye hos underleverandører, mv. I rapporten "Bygg- og anleggsnæringens betydning" fra Asplan Viak på oppdrag for Byggenæringens Landsforbund, kommer det fram at 1 million brukt på bygging, rehabilitering eller oppussing av bygninger i snitt medfører 3 årsverk, inkludert effekten hos underleverandører.

Det er også stort behov for å øke den sosiale boligbyggingen markert. 100 mill. kroner ekstra i økt tilskuddsramme til dette formålet gir, med et snitt på 30 pst. tilskudd (tilsvarer 290 000 kroner pr. bolig) 460 boliger. Dette betyr investeringer i boligbygging på 311 mill. kroner. Sysselsettingseffekten av dette blir ca. 900 arbeidsplasser i byggebransjen og tilknyttede virksomheter.

1.1 Økt satsing på rassikring

Den nasjonale rassikringsgruppen har beregnet at det vil ta 30-40 år å rassikre alle riks- og fylkesveger med dagens bevilgningsnivå. Dette arbeidet kan forseres når det er ledige hender i bygg- og anleggsbransjen. Handlingsplanen for rassikring av veger 1999 beskriver flere store prosjekter som har blitt utsatt. For å komme å jour med denne planen foreslås det

250 mill. kroner i ekstrabevilgning til dette i 2004, som vil gi ca. 150 årsverk.

1.3 Stimuler enøk og fornybar energi

Målet om 10 TWh ny energi og vannbåren varme innen 2010 krever satsing på enøk og bærekraftig energi. Investeringsbehovet er 20-25 mrd. kroner. Dette vil også gi flere tusen nye varige arbeidsplasser. Dette arbeidet kan forseres gjennom økt tilskudd til Enova.

Norge har et stort utløst potensial for en bioenergiindustri og vindkraft. Bioenergi vil generere 400 distriktsarbeidsplasser pr. TWh produksjonskapasitet i en industrialisert verdikjede. Med god tilrettelegging kan det bygges ut 1 TWh hvert år de neste 10 åra. Det vil skape 400 nye varige arbeidsplasser bare i 2004.

Den viktigste måten vi kan få fart på vind, bioenergi og småskala vannkraft på, er å etablere et pliktig grønt sertifikatmarked hvor produsenter av fornybar energi utsteder sertifikater med den mengde energi de produserer. Energibrukere plikter å kjøpe en viss andel grønne sertifikater for å oppfylle nasjonale mål om produksjon av fornybar elektrisitet og varme. Dette bør innføres allerede i år slik at bransjen får forutsigbare rammebetingelser og kan øke investerings-takten. Staten må også være en pådriver for å få til utvikling av teknologier, systemer og nasjonal kompetanse på miljøvennlig energi.

Tall fra EU viser at 1 megawatt installert vindkraftproduksjon skaper 15-19 arbeidsplasser. Dette omfatter produksjon, salg, installasjon, drift og vedlikehold, og favner om både permanente og midlertidige arbeidsplasser. Skal Norge ha 3 TWh vindkraft innen 2010, må det bygges ut vindmøller med ca. 1 000 megawatt installert effekt. Det innebærer over 15 000 årsverk. Selv om en del av disse arbeidsplassene vil henge sammen med drift av vindmøllene, vil svært mange årsverk komme i installasjonsperioden, 2004-2008. Anslått effekt i 2004 er ca. 750 arbeidsplasser.

1.4 Opprydding av forurensa grunn og havbunn

Økt tempo på opprydding av forurensa grunn og havbunn gjennom statlige bidrag og forurensningslovens tvangsmidler, krever arbeidsinnsats. Oppfylging av målet om å rydde de 100 verste tomtene i Norge innen 2005 krever økt innsats i år.

Statens forurensningstilsyn har også ansvaret for å organisere oppryddingen av forurensede havner og fjordbasseng. Det er igangsatt kartlegging av de verste stedene i alle fylker og noen pilotprosjekter. Også dette arbeidet kan forseres. Dette kan innebære 100 nye arbeidsplasser i 2004. Det samlede investeringsnivået for teknologiutvikling, opprydding og rensing vil årlig være 1 mrd. kroner fram til 2005, deretter vil innsatsen øke til 2 mrd. kroner årlig til 2015. Dette vil

være både statlige og private penger, der forurenser betaler den private andelen.

I hele oppryddingsperioden innebærer dette arbeidsplasser og oppdrag for entreprenører og miljøbedrifter rundt hele kysten.

1.5 Styrk skolen

Samtidig som mange IT-arbeidsplasser forsvinner, er det fortsatt behov for mer IT-kompetanse i norske skoler. En studie fra STEP-gruppen viser at det norske skoleverket på hele nittitallet var den store taperen i kampen om IT-kompetansen: Mens flere og flere med IT-utdanning ble uteksaminert, og mange private næringer økte både antall og andel ansatte med IT-kompetanse, var skolen den eneste sektoren som mistet IT-folk, både absolutt og relativt sett.

Det er en dårlig investering for framtiden når folk med IT-kompetanse går ledige, mens skoleelever har stort behov for denne kompetansen. Derfor bør det ansettes flere IT-lærere fra høsten 2004.

Antall årsverk for lærere og undervisningspersonale har gått ned med 4 pst. fra skoleåret 1998/1999 til og med 2002/2003 (Grunnskolen Informasjonssystem (GSI)). I samme periode har elevtallet økt med 7 pst.

Noe av reduksjonen i antall lærerstillinger skyldes avtalen som ble inngått mellom lærerorganisasjonene og staten om økte lærerlønninger, mot at lærerne fikk økt undervisningsplikt. Men kommunenes stramme økonomiske situasjon har også gitt færre lærere i skolene.

For å få til en skole der alle elever får en opplæring tilpasset sine forutsetninger og interesser trenger vi flere kvalifiserte lærere i skolen. Flere lærere gir mulighet for undervisning i mindre grupper og tettere oppfølging av elevene. Det er ofte de unge og nyutdannede lærerne som ikke får jobb eller som blir sagt opp. Entusiastiske nye lærere, med oppdaterte pedagogiske kunnskaper, forsvinner fra skoleverket.

2. Framtidsrettet kunnskapsøkonomi

Bekjempelse av arbeidsledighet på lang sikt handler om å gjøre grep som legger til rette for økt produktivitet innenfor en bærekraftig ramme.

Teknologisk utvikling rettet mot framtidens produkter og markeder må være en bærebjelke i norsk næringspolitikk. Særlig vil følgende områder være sentrale:

- Satsing på forskning, teknologi- og kompetanseutvikling som skal gi grunnlag for lønnsomme bedrifter i Norge på sikt.
- Satsing på utvikling av nye fornybare energikilder, teknologi for utnyttelse av hydrogen som energikilde og bedre utnyttelse av petroleumssressene.

2.1 Kunnskapsøkonomi basert på FoU

For å styrke norsk konkurransevne er forskningsbaserte innovasjonsaktiviteter en viktig ingrediens, fordi komplekse eller avanserte innovasjonsaktiviteter er vanskelig å kopiere for våre konkurrentland. Derfor er en forskningsbasert innovasjonspolitik spesielt viktig for økonomisk utvikling. Sosialistisk Venstrepartis forslag om å få norsk forskningsnivå opp på OECD-nivå er vedtatt av Stortinget, men ikke fulgt opp i budsjettene.

Prosser som støtter en fornuftig utvikling og modernisering av de bedriftene vi har i dag, bør styrkes. Innovasjon Norge skal bli et kraftsenter for norsk innovasjon, og bør derfor få økte rammer. Innovasjon Norge er det som tidligere var Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND), Norges Turistråd, Norges Eksportråd og Statens Veiledningskontor for Oppfinnere. Næringsparkene i Kongsberg og Glomfjord er gode eksempler på hvordan langsiktig satsing på avansert forskning kan bidra til å videreutvikle tradisjonell industri, og hvordan industrielle infrastrukturer og kompetansemiljøer kan omsette forskning til nye arbeidsplasser. Staten bør bidra til et bedre samspill mellom FoU og de innovative industrimiljøene.

Staten må legge til rette for høyhastighets elektronisk kommunikasjon. Sosialistisk Venstreparti har derfor foreslått å sette av 3 mrd. kroner til å bygge ut bredbåndsinfrastruktur til alle kommuner. Med bredbånd forstås toveis kommunikasjon raskere enn 2 Mbit pr. sekund.

En god nyskapingsspolitikk må sørge for å ta tak i det utvalget av ideer som finnes hos folk til å starte egen bedrift, og hjelp til å få testa ideen ut i livet. Derfor bør det opprettes en ordning for "Nysgjerrigpenger" i størrelsesorden 200-300 mill. kroner, som kan gis som små tilskudd (i størrelsesorden 100 000 kroner) til personer som har ideer de vil ha utvikla eller testa, men som ikke får finansiering andre steder.

2.2 Økt utvinningsgrad i Nordsjøen

I Dokument nr. 8:39 (2003-2004) pekes det på en rekke tiltak som kan øke utvinningsgraden i eksisterende oljefelt på norsk sokkel, og dermed bidra til bedre ressursforvaltning. I forslaget pekes det på at mange samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer av ulike årsaker ikke blir gjennomført. Ulike tiltak der det offentlige kan bidra til realisering av prosjekter som gir økt utvinningsgrad på eksisterende felt i Nordsjøen, gjennomgås. Særlig er det fokus på tiltak som kan bidra til å redusere klimagassutslippene.

Dette handler først og fremst om fornuftig ressursforvaltning, men vil også bidra til økt aktivitet i oljerelatert næringsliv. Mye handler her om teknologitvilling, og kan bidra til å gjøre norsk leverandør-

industri konkurransedyktig internasjonalt.

2.3 Miljøvennlig jernbane for framtida

Et framtidretta kunnskapssamfunn krever moderne og miljøvennlig transport. Jernbanen er effektiv, miljøvennlig og lite plasskrevende. En dobbeltsporet jernbane kan kjøre opptil 20 tog i timen hver vei. Det innebærer at en dobbeltsporet jernbanestrekning kan frakte opptil 12 000 passasjerer i timen. Til sammenlikning kan en firefelts motorvei frakte 6 000-7 000 passasjerer.

Investeringer i infrastruktur på jernbanen er god samfunnsøkonomi. I transportetatens forslag til Nasjonal Transportplan for 2006-2015, har forslagene til jernbaneinvesteringer en positiv samfunnsmessig nytteverdi på ca. 6,6 mrd. kroner. Dette er investeringer som samfunnet taper penger på å utsette. Til sammenlikning summeres veiinvesteringene i den samme planen seg til en negativ nytteverdi på 2,2 mrd. kroner.

Skal godstransporten bli mer miljøvennlig, må mer gods fraktes med jernbane og båt, og mindre må fraktes med trailer og fly. I Norge fraktes stadig mindre gods med jernbane. Økt satsing på gods på jernbane kan gi store gevinster i form av færre tunge vogn-tog på veiene. Ett godstog mer tur/retur Oslo-Trondheim, Oslo-Bergen og Oslo-Stavanger tilsvarer 52 500 færre vogn-togtransporter på veiene hvert år.

Investeringer i jernbanen vil ifølge Finansdepartementet gi ca. 1 arbeidsplass pr. million investerte krone, pluss 1 indirekte sysselsatt. Det er ledig kapasitet i anleggsbransjen, og økte oppdrag i jernbanesektoren bidrar til å gi flere arbeid.

I forbindelse med statsbudsjettet foreslo Sosialistisk Venstreparti å øke jernbaneinvesteringene med om lag 500 mill. kroner årlig. Dette vil skape ca. 500 arbeidsplasser.

2.4 Verdensledende på solenergi

Sosialistisk Venstreparti har foreslått en nasjonal strategi for å gjøre Norge verdensledende innenfor solindustri. Norge har i dag 20 pst. av verdensmarkedet for silisiumsplater (wafers) til solcellepanel. Salget av solcellepaneler globalt har økt dramatisk de siste årene. I fjor økte markedet for solceller med 30 pst. I solindustrien i Norge er det i dag nær 500 arbeidsplasser i bl.a. Glomfjord, Trondheim og Grenland, basert på tradisjonell prosessindustri og moderne forskning. Forslagsstillerne mener det er mulig å skape 10 000 lønnsomme arbeidsplasser innenfor solceller og avledete teknologier.

2.5 Miljøledende prosessindustri

Prosessindustrien står for vel halvparten av vareeksporten fra fastlands-Norge. Langsiktige rammevilkår for bedrifter som vil modernisere sin virksom-

het og ligge i forkant på miljøteknologi, vil gjøre slike investeringer mer attraktive. Norsk prosessindustri skal bli verdensledende innenfor miljøvennlig og energieffektiv teknologi og prosesser. Sentrale virkemidler er:

- Satsing på energiøkonomisering og spillvarme fra norsk prosessindustri. Lønnsomt potensial er på 3-5 TWh (jf. rapport fra PIL og Enova i 2003). Enova må tilføres økte ressurser for å nå dette målet.
- Statlige forsknings- og utviklingskontrakter i samarbeid med bedriftene for å gjøre norsk industri verdensledende i miljøteknologi og rene industriprosesser.

2.6 Innovasjonsordning for ungdom

Høy arbeidsledighet blant ungdom mellom 20 og 24 år viser at det er behov for å tenke nytt. Ungdom er en viktig ressurs for Norge. Nytenkning, innovasjon, pågangsmot og engasjement er egenskaper som bør stimuleres i en dynamisk økonomi.

Det bør derfor opprettes en egen innovasjonsordning for ungdom, for å stimulere ungdom til å skape sin egen arbeidsplass med utgangspunkt i egne ideer. Mange skoleelever har allerede betydelig erfaring fra det å drive en bedrift fra elevbedrifter i den videregående skolen. Sammen med ungdommelig engasjement, kreativitet og risikovilje er dette viktige egenskaper for å lykkes med en slik etablering. Og uansett om man ikke skulle lykkes, gir dette vesentlig viktigere erfaring enn en periode på tiltak eller stønad.

Ordningen bør bestå av følgende elementer:

- Rådgivning. Kompetente og lett tilgjengelige eksperter på ulike sider ved bedriftsetablering er svært viktige for uerfarne bedriftsledere.
- Finansiering. Støtte til utvikling eller markedsføring. Ikke store beløp, men stimulans til nødvendige investeringer som er vanskelige å få til for unge med lite kapital.
- Nettverk. Skape arenaer hvor unge nyetablerere kan møte hverandre for utveksling av erfaringer og ideer.

Administrasjon av ordningen bør legges til Innovasjon Norge.

3. Grupper som trenger spesiell bistand for å komme inn på arbeidsmarkedet

Noen trenger spesiell bistand og kompetanseheving for å komme inn på arbeidsmarkedet. Aetat er et sentralt virkemiddel for å sikre dette. Aetat må være tilgjengelig, oppdatert og operativ med ressurser og kompetanse til å oppmuntre, veilede og skreddersy tilbud og formidling. Etaten må rustes opp og beman-

nes i tråd med sine oppgaver, og være et optimalt apparat til å realisere et mer inkluderende arbeidsliv. Da vil presset på folketrygden minke, og det blir mulig å opprettholde og forbedre sikkerhetsnettet for den som trenger det.

Det er en overrepresentasjon av innvandrere blant arbeidsledige. Det er behov for økt aktivitet i forhold til denne gruppen, med sikte på integrering i arbeidslivet og kompetanseheving.

Antall uføretrygdete har passert 300 000 personer. En betydelig andel av disse kunne bidratt i arbeidslivet dersom arbeidsgiver og det offentlige i samarbeid hadde gått inn for å finne løsninger. Uføretrygd brukes i stor grad til å strømlinjeforme arbeidslivet gjennom å sortere ut arbeidstakere som har problemer i en eller annen form, i stedet for å bidra til å få folk tilbake i jobb.

Antall yrkeshemmede utenfor arbeidslivet har økt med 20 000 fra 2002 til 2003. Regelverksendringer i 2004 gjør at Aetat skal tidligere inn i sykepenge- og rehabiliteringsperiodene for å vurdere yrkesmessig attføring. Antall yrkeshemmede registrert hos etaten vil stige kraftig i år som en følge av dette. Foreløpige estimat tyder på at Aetat vil få 13 000 nye attføringsaker. For å gi disse en reell yrkesmessig attføring må

det tilføres midler til markert økt bemanning og et økt antall tiltaksplasser.

I tillegg må man også satse på å få flere langtidsledige tilbake i arbeid, gjennom tiltak, yrkesmessig attføring og via andre egnede virkemidler. For å få disse gruppene i jobb eller faktisk tilbake i arbeidslivet må det settes inn tiltak i form av kompetanseheving og tilrettelegging av tiltak. Det krever styrking av Aetat. Det må legges vekt på kvaliteten på tiltakene og oppfølging av tiltaksdeltakerne. Aetat må gis mulighet til å yte kvalitativt god bistand, for på den måten å sikre varig overgang til arbeid.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen, med utgangspunkt i dette forslaget, fremme forslag om tiltak for å bekjempe arbeidsledighet i Revidert nasjonalbudsjett 2004.

12. mars 2004